

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 12

Fylke: Rogaland

Tilleggsspørsmål nr.

Herad: Sola

Emne: Gamal engpüktis.

Bygdelag: Fjörneset.

Oppskr. av: Andreas Ropid

Gard:

(adresse):

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

Jør Melting, bond, f. på Melting 1888.

SVAR

1. Det som var dyrka, var anten åker eller eng. På Haga & det i mark som heiter Agri eller Agrethagen, men T.M. veit ikkje kva åker & Vall (Vodl) meiner han & ein stad som ligg høgt; det & Vadl liede på Tjoro & på Melting. Atling halla dei det var dei segg det til eng. Det kan fleire vi for det vans skikkelig til med gras.

Det høyrdest ikkje ut til å vera nokon fast terminologi var det gjaldt engkvatilten. Dei kunne segja tjukkeng, men ordet var ikkje knytt til visse kategorior.

Dei hadde skrapeslåt ute i markja, der slo dei høg til saiene. Slo med langorv. Nytt ikkje ordet utslåtte.

2. Dei ~~var~~ smilde og rätte utaux losten som lag att etter heiter. Dei rana saman kvist og slukt, men det var ikkje mogleg av det for det & ikkje skog på Fjörneset. Dette arbeidet hella dei i róa, rådde. Av og til sloi dei reinar der det var sto att høgt laudt gras. Kvisten fell dei avvegen ein eller annan staden. Steina tok dei berre i

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

atlegget.
3. På rosevaksen eng kunne dei nytta rosenkropper
Det var nokre jernklumpar samankimnde med
kjetting. Det kunne og nyttast som riskeovr.
Dei radda i atlegget med kjøpt grasfrø eller med
køymø.

Far (Palle Olsen Meling, f. 1844) fortalde at det
var dei som brukte kvellerøtt i skjermista
og radda den i engu.

4. Grøftinga « gamal » i Sola, og T.M. har ulkj høgt
moko om kven som først tok til med det.
Nkk er ikkjent at dei har gjødsla engene med
vaku.

5. Heime kjå T.M. gjødsla dei engene bare med
sann og kverkevod om våren (Thomasforfat,
Kainit, Chitisaiphet). Faren var ein av dei
første som tok til å nytta kverkevod, han tok
til med det i 1890-åra. Men det var mange
som nytta fast kverkevod på engane om våren.
Det var ikkj alle som hadde høve til å skilja
kvi og kverkevoda, for hestene stod i fjøset. Men
dei ville helst ha heste- og sauevoda på ~~engene~~,
særlig potetene, om dei kunne få det til, og
dei gjødsla kjvit, 4-5-6 lass på målet. *Strøpartitt eller gjødsla*

6. Ukjent. Nokon kalla strøpartitt-høgt for småkøy.

7. T.M. kjemur siget, men har ikkj moko vakkur
på det, veit ikkj at dei har sett kvisa slik at
det skulle verta sig, og telur ikkj at dei har
spreidd det.

8. Dei gjødsla om våren. Dei kjøste nit i kjerres
og « hogde henne i miver » med ein hakje.
Kvinnfolka kveidde med nokre små greiber
med 3^r angar, breitlegreiber. Moderns greiber
kom for ein fo i ridan. Etterpå kjøste dei ris-

Heilt rette

dei fekk dei ofte på den måten at dei kullode
ei grindaliør og stakk greiner inn mellom grin-
dane. Lengre ut på varen, før graset voss alt for
mykje til, raka dei losten saman att og kjöste
han innatt i løa. Dette var ein del av røinega
(sjå sp. 2)

9. Tauen beitte enda om varen til 17. mai; det var
likn som i skrivebrevet der at dei skulle vera ute på.
Dei beitte ilt for å gjødsle, men fordi det iltse
beite for lausvæne i markja så tidleg. Kyrne
slapp ut ~~til~~ seinare, dei gikk alltid i markja
eller i "riiskehagen" om varen; då var det mat
nå dr. Tauen beitte avraet på evga. Derom
det kom regn etter at dei var jaga av, gjorde
iltse beitinga snare, men det vart gale om
det vart turrør. Dei slutta med denne beitinga
då dei slutta med sauen.

10. Dei beite iltse eng som skal vera hi slutt på
lengre. Sjå sp. 9.

11. Sjå sp. 4 f.

12. Så lenge det var kalt, tok dei kyrne inn om
natta, seinare var dei ute. Nokk sommars-
jos har det iltse vore på Fjörneset; kyrne
lag ute.

13-18. Ukjent.

19. T. M. har høyrte ordet *bróna* (sing) om eit
stykkje jord, men veit iltse, kva det var eller
hvor han hadde høyrte det.

Rein hantje på Haga heiter Stølen, 6-8 ual.
På Håland i Raudaberg har dei "Molkekodl".
Det var iltse faste mjølkeplassar. T. M. Kjen-
ner iltse ordet gjerdå, men på Nyglabost
var det fleire gardar som hadde gjerde-
stykkje; dei andre hadde heistykke.

20. Felle bort.

21. Det var like dei gjørdela med anna sun hordyp-
hord. Det krefte dei kjoite litt silbolatige kade
på akre og eng. Litt oske kunne dei og strei på
engo når dei hadde. Føre vort like brukt, likvis
sild.